

Ο Άγιος Σάββας ο Βηματάρης

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Ο όσιος αυτός έζησε στη μονή Βατοπαιδίου. Ήταν ιεροδιάκονος και είχε το διακόνημα του βηματάρη, δηλαδή του διακονητή του ιερού Βήματος. Τον 10ο αιώνα, σε επιδρομή Αράβων στη μονή, ο Σάββας πρόλαβε και έκρυψε την εικόνα της Παναγίας της Βηματάρισσας ή Κτιτόρισσας στο πηγάδι του ιερού Βήματος, μαζί με τον σταυρό του Μεγάλου Κωνσταντίνου, τοποθετώντας μπροστά τους αναμμένη λαμπάδα. Ο Σάββας αιχμαλωτίσθηκε και μεταφέρθηκε στην Κρήτη. Όταν μετά εβδομήντα έτη απελευθερώθηκε και επέστρεψε υπέργηρος στη μονή, υπέδειξε στον ηγούμενο Νικόλαο να ανοίξουν το πηγάδι, όπου βρήκαν θαυμαστά την εικόνα της Παναγίας και τον σταυρό να στέκουν όρθια πάνω στο νερό και την λαμπάδα αναμμένη.

Κατά μία άλλη διήγηση, μετά την επιδρομή των Αρά-βων, η μονή ερημώθηκε, «έως ου ήλθασιν από την Αδριανούπολιν Αθανάσιος, Νικόλαος και Αντώνιος, οίτινες είχαν πόνον να γένουν Καλόγεροι, και εβάστα καθ'έναν τρεις χιλιάδες φλωρία, και με ταύτα ανακαίνισαν το Μοναστήριον, και γενόμενοι Καλόγεροι ετελείωσαν εκεί θεαρέστως πολιτευόμενοι. Εις δε τας ημέρας του Βασιλέως Νικηφόρου, όστις έκτισε την Λαύραν, έστειλε πολλήν αρμάδα να πολεμήσουν την Κρήτην, και νικήσαντες οι χριστιανοί με την θείαν βοήθειαν, τους μεν βαρβάρους εφόνευσαν, τους δε αιχμαλώτους Χριστιανούς ηλευθέρωσαν, και εξόχως τον Βηματάρην του Βατοπεδίου, όστις ήλθεν πάλιν εις το μοναστήριον, και βλέπωντας τους αδελφούς δεν εγνώριζε τινά απ' εκείνους όπου ήξευρε· πλην έβαλεν εις όλους μετάνοιαν, και τους ανήγγειλε την υπόθεσιν πώς έκρυψεν εις το πηγάδι του Βήματος το τίμιον ξύλον του Σταυρού και την αγίαν εικόνα της Θεοτόκου, οπού ωνόμαζον

Κτιτόρισαν.

Τότε ανοίξαντες το πηγάδι, είδασι την εικόνα και τον Σταυρόν, και εστέκοντο (ω του θαύματος) επάνω εις το νερόν όρθια, και η λαμπάδα ανημμένη ακόμη, οπού ήσαν περασμένοι τόσοι χρόνοι. Τότε οι Μοναχοί ιδόντες τοιούτον παράδοξον εξέστησαν και έλεγον όλοι, το, «Κύριε ελέησον»· και ευγάνοντές τα απ' εκεί, τα έβαλαν εις τον τόπο τους· έκτοτε δε καθ' εκάστην Δευτέραν ημέραν της εβδομάδος, μετά τον εσπερινόν, εκτελείται επίσημος παράκλησις της Θεοτόκου, εις ανάμνησιν της ευτυχεστάτης ευρέσεως της αγίας ταύτης εικόνας και την εποιούσαν δηλαδή την Τρίτην επίσημος Λειτουργία εντός του Καθολικού, μετά Κολύβων, και έν τη τραπέζη υψούται, ως έθος, και το ύψωμα της Παναγίας. Ή δε τοιαύτη τακτική και αδιάκοπος εορταστική ανάμνησις, εις παρέλευσιν εννέα αιώνων, μαρτυρεί και επιβεβαιοί την αλήθειαν του γεγονότος τούτου, του βαθέως εγκεχαραγμένου έν ταις παραδόσεσι της Ιεράς του Βατοπεδίου Μονής...

«Η λαμπάς δε αύτη η τότε καιομένη ευρεθείσα, μέ-χρι της σήμερον καίεται ακοιμήτως έν τω δεξιώ μέρει ενώπιον της αγίας εικόνας της Θεομήτορος, διότι προσθέτοντες οι Μοναχοί πάντοτε κηρόν, τοιουτοτρόπως διατηρούσιν αυτήν από γενεάς εις γενεάν, ώστε αναμφιβό-λως θέλει διαρκέσει έως ότου ίσταται και η ίδια αύτη Μονή· ο δε άνω ειρημένος Βηματάρης, όστις ήτον Ιεροδιάκονος, έμεινε πάλιν ες το διακόνημά του· και ζήσας ολίγας ημέρας ζωήν υπερθαύμαστον, απήλθεν εις Βασιλείαν ουράνιον. Ή Αγία αύτη εικόν ευρίσκεται τα νυν έντός του Καθολικού Ναού έν τη άνω καθέδρα· ο δε Σταυρός, ως έθος, όπισθεν της Αγίας Τραπέζης. Περί του Σταυρού τούτου λέγουσιν, ότι ο Μέγας Κωνσταντίνος ο Ισαπόστολος εποίησεν αυτόν κατά τον τύπον του Σταυρού, του έν ουρανώ οφθέντος αυτώ, όθεν και λέγεται Σταυρός του Βασιλέως Κωνσταντίνου. Ή δε Κτιτορική Εικόν της Υπεραγίας Θεοτόκου ονομάζεται ενταύθα και “Βηματάρισσα”».

Κατά τον Γ. Σμυρνάκη η επιδρομή των Αράβων στη μονή και η αιχμαλωσία του ιεροδιακόνου Σάββα έγινε το έτος 892. Το δε πηγάδι, πού κρύφθηκε η εικόνα «κατά τον επιζώντα Τυπικάρην της Μονής Ιάκωβον, εκατοντούτην ως έγγιστα (1902), υπάρχει κάτωθεν του ερμαρίου, του ευρισκομένου έν δεξιά τω εισιόντι έκ της ωραί-ας Πύλης· Είναι δε επιπεπωματισμένον διά πλακός και επικεχρισμένον, άνωθεν του οποίου ετοποθετήθη το ερμάριον, εν ω απόκεινται διάφορα άμφια».

Ο Άγιος Σάββας ο Βηματάρης. Λεπτομέρεια από σύγχρονη χρυσοκέντητη ποδέα με την παράσταση των κτιτόρων οσίων Νικολάου, Αθανασίου και Αντωνίου και Σάββα του Βηματάρη να εξάγουν την εικόνα της Παναγίας της Βηματάρισσας από το πηγάδι

Σε αντίγραφο της θαυματουργής εικόνας της Βηματάρισσας του 1856, στο παρεκκλήσι της μονής του Αγίου Δημητρίου, υπάρχει επίγραμμα του Δωροθέου Ευελπίδου Βατοπαιδινού, του μετέπειτα μητροπολίτου Κορυτσάς:

«Εφ' υδάτων ιδρυμένος ην ό θρόνος σου Κυρία!

Λαμπαδοφεγγής και όλος έν λαμπρότητι τελεία,

“Ότε πένθιμοι ημέραι κατεκάλυπτον την θέαν

Της επιφανούς Μονής Σου Βατοπαίδου την ωραίαν.

Αλλ' επήλθεν ή λαμπρότης με το πλήρωμα των χρόνων.

Της Μονής Σου, και ανέβης εις τον πρότερόν Σου θρόνον,

Ίνα ταύτην διΐθύνης Ευλογούσα έν τοσούτω

Άπαντας τους προσκυνούντας το αντίτυπον Σου τούτο,

Το ζωγραφησθέν δαπάνη Γρηγορίου Αρχιθύτου,

Ω τας χάριτας παρέχεις πλούτου Σου του άειρρύτου

Τω ,ων' κατά μήνα Ιανουάριον. Δια χειρος Ματθαίου».

Στην πρωτότυπη εικόνα της Βηματάρισσας υπάρχει χρυσό πουκάμισο του 1690 με την επιγραφή: «Νικόλαος Χρυσοχόος εκ χώρας Νικολίτης έπι έτους ,αχψ'».

Για τον όσιο ιεροδιάκονο Σάββα τον Βηματάρη και τη θαυματουργό εικόνα της Βηματάρισσας υπάρχουν πολλές αναφορές με μικρές παραλλαγές. Συντιμάται μετά των Βατοπαιδινών αγίων και αναφέρεται στην ακολουθία της εικόνας της Βηματάρισσας. Εορτάζεται την Τρίτη της Διακαινησίμου.

πηγή: Μοναχού Μωϋσέως Αγιορείτου, Βατοπαιδινό Συναξάρι, Έκδοσις Ιεράς Μεγίστης Μονής Βατοπαιδίου, Άγιον Όρος, 2007